

SZAKDOLGOZAT

LEN Henrietta

2024.

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Georgikon Campus
Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet
Vidékfejlesztési Agrármérnök Alapszak

**Az agrártámogatások szerepe a mezőgazdaságban – gazdálkodói
vélemények feltárása Hargita megyében**

Belső konzulens: **Dr. Bánhegyi Gabriella**
egyetemi docens

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár- és Élelmiszergazdasági
Intézet/Agrárgazdaságtani és
Agrárpolitikai Tanszék

Készítette: **Len Henrietta**

Székelyudvarhely

2024

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés és célkitűzések.....	2
2. Irodalmi áttekintés.....	3
3. Anyag és módszer	14
4. Vizsgálati eredmények és értékelésük.....	15
5. Következtetések és javaslatok.....	23
6. Összefoglalás.....	25
Irodalomjegyzék.....	26

1. Bevezetés és célkitűzések

A mezőgazdaság már az ókortól mindmáig jelen van és a társadalmak eléltnben kiemelkedően nagy szerepet játszik. A civilizáció rohamos fejlődése, a jelentős változása a környezetnek folyamatos akadályok elé állítja az agrárszekrtort napjainkban. Az uniós támogatásának nagy részét a közös agrárpolitika finanszírozása teszi ki és ezt az Európai Unió is alátámasztja.

A dolgozatom fő célja, és elsősorban, mely állattenyésztéssel és mezőgazdasággal foglalkozó családban fel nőtt gyerek, fontosnak tartom, hogy igen is nagy figyelmet kell fordítani az agrártámogatásokra és meg kell ismertetni minden kisebb gazdálkodó társsal akinek nem adatik meg, hogy nyomon kövesse ezeket. Be kell mutatni a hazánkban levő agrártámogatások támogatási rendszer szabályozását. A támogatási rendszerünk nagyban kapcsolódik az uniós agrárpolitikához az Európai Unióhoz való csatlakozásunk óta. Nélkülözhetetlen az, hogy áttekinteni és megismerni a közös agrárpolitika rendszerét. Meg kell ismernünk a reformjait, a létrejöttének okait és azt, hogy mik a célok és alapelvek, mennyit kapunk az Unió költségvetéséből.

Miután megkaptam ezekre a fontos kérdésekre a választ ismertetnem kell a támogatási rendszer alanyi és tárgyi oldalára vonatkozó szabályokat. A területalapú támogatások a hazai termőföldtulajdon támogatásának igénybevételéhez szükséges nyilvántartási rendszerek meg ismerése.

Úgy gondolom, hogy fontos a területalapú támogatást elhelyezni az agrár- és vidékfejlesztési rendszerekben. Az Európai Unió 2004-től biztosít kifizetéseket a gazdálkodóknak.

A célkitűzések megfogalmazásához elsősorban szükséges, hogy több tényezőt is alaposan megvizsgáljunk. Ezek az alábbiakban foglalhatók össze:

1. Hogyan fejlődött a támogatások rendszere a KAP reform időről-időre?
2. Hogyan alakult ki a egy egységes támogatási rendszer és milyen sajátosságokat vont maga után?
3. Milyen támogatásokat hirdet, meg a KAP 2023-2027-es időszakra és mik a pályázási feltételek?
4. Miként hasznosítják a gazdák az agrártámogatásokat?

2. Irodalmi áttekintés

KAP – Európai Közös Agrárpolitika

Nagy mértékben meghatározza a román agrárpolitikai irányvonalait a közös agrárpolitika. Ezért érdemes nagy hangsúlyt fektetni és szót ejteni a KAP céljairól, alapelveiről és a pénzügyi háttéről.

Az EUMSZ 39. cikke rögzíti, a KAP egyedi célkitűzéseit:

- a). a mezőgazdasági termelékenység növelése a műszaki fejlődés előmozdításával, valamint a termelési tényezők, így különösen a munkaerő lehető legjobb hasznosításának biztosításával;
- b). a mezőgazdasági termelők megfelelő életszínvonalának biztosítása;
- c). a piacok állandósítása;
- d). az ellátás hozzáférhetőségének biztosítása;
- e). elfogadható árak biztosítása a fogyasztók számára.

A Közös Agrárpolitika a támogatásokat Romániában 41 megyére osztja el. A vidékfejlesztésnek fontos feladata a vidéki térségek elhatárolása. Az EU tagországaiban nagyfokú eltérések vannak a vidéki térségek között. Vannak olyan helyek, ahol alacsonyabb a népsűrűség és vannak olyanok, ahol a népvándorlása, elöregedése vagy éppen a mezőgazdasági foglalkozottka magas arány jelenti a gondot (BUDAI S., 2011).

Egy egyszerűsített kifizetési megnevezés a közvetlen kifizetés, mely igazából azokat az összegeket tartalmazza, melyet az APIA intézményi rendszerén keresztül fizetnek ki a gazdának. Így az egységes területalapú kifizetéseket, az agrár-környezeti és a top-up kifizetéseket és azokat a területalapú kifizetéseket, melyeket nemzeti költségvetésből nyújtanak.

A vidékfejlesztési szerződöttett összeg az összes vidékfejlesztési intézkedés keretében aláírt szerződések felhalmozott értékét jelentik, valamint egyes intézkedéseknél (pl. a 121-es és a 123-as intézkedéseketében) az állami támogatásokat is tartalmazza (VINCZE M., 2013).

A közös agrárpolitika megalakulása

A második világháború után az európai államokat olyan mutatókkal jellemezhetjük, mint például fenyegető veszély a kommunista mozgalom előretörésére, Kelet-nyugati irányú politikai

megosztottság, jelentős számú és a társadalom perifériájára szoruló, a mezőgazdaságból élő lakosság, jelentős igény az agrártermékekre. A regionális gondokra is nagy figyelmet kellett fordítani a kis térségek kérdései mellett. Olaszország és Hollandia alulmaradt abban a versenyben melyet az Egyesült Államokkal szembe folytatott.

Olyan gazdasági uniót kellett ki alakítani a ilyen fajta problémákra, ahol nem az állam, hanem egy nemzetek feletti szervezet vállalja fel az agrárpolitikát, ahol összehangolhatók a tagállami érdekek egy mindenki számára megfelelő rendszerrel (CSÁK CS., 2010).

A KAP a gyakorlatban

Az agrárgazdálkodás valóban sok szempontból különbözik más gazdasági ágazattoktól. Annak ellenére, hogy az élelmiszer-termelés kiemelkedő fontossággal bír, a mezőgazdasági termelők jövedelme általában alacsonyabb, mint más ágazatokban dolgozóké. Ez részben a mezőgazdálkodási termelés sajátosságainak, mint például a nagyobb termelési kockázatoknak és a piaci volatilitásnak tudható be.

A mezőgazdaság jelentősen függ az időjárástól és az éghajlati viszonyoktól. Az időjárási szélsőségek, például aszály vagy apály, jelentős hatással lehetnek a termelésre és az állattenyésztésre, ami befolyásolhatja a mezőgazdasági termelők jövedelmét és túlélését.

A mezőgazdaságban hosszabb időbe telik egy termelési ciklus, és általában nem lehet gyorsan reagálni a fogyasztói kereslet változásaira. Például, a terményeket vagy az állatokat nevelni egy igen időigényes folyamat, és nem lehet azonnal növelni a termelést a növekvő kereslet kielégítés érdekében.

Ezek a sajátosságok igen megnehezítik a mezőgazdasági termelők számára a piaci környezetbe való működést, és különleges kihívásokat jelentenek a gazdák számára. Ezért fontos, hogy a mezőgazdaság támogatásban részesüljön, és egy olyan rendszer kerüljön bevezetésre, amelyek segítik a mezőgazdasági termelőket (Internet 1.).

A közös agrárpolitika 2023 és 2027 között

A 2023-27-es időszakra szóló KAP nagy hangsúlyt fektet leginkább a teljesítményre és az abból származó eredményekre. 2021. december 2-án hivatalosan is elfogadták a KAP reformjáról szóló megállapodást, 2023. január 1-jén az új jogszabályok hatályba is léptek.

A cél, hogy az európai termelő jövője jobban fenttarthatóbb legyen és a kisebb gazdaságok nagyobb odafigyeléssel több támogatásban részesüljenek.

A mezőgazdaság és a vidéki térségek fontos szerepet kapnak az európai zöld megállapodásában, és így a 2023-27-es időszakra szóló KAP kulcsfontosságú lesz, „a termőföldtől a fogyasztóig, és a biodiverzitás stratégia célkitűzésének megvalósításához (Internet 2.).

Az újra formált KAP célja, hogy: a kisebb gazdáknak célozottabb támogatást nyújtson, az EU a környezetvédelmi céljainak eléréshez fokozza a mezőgazdasági ágazatok hozzájárulását. Ez a szakpolitika az európai mezőgazdasági ágazat fenntarthatóságát és versenyképességét célozza meg, miközben figyelembe veszi a környezeti és társadalmi kihívásokat is.

A főbb elemek a következők:

- Zöldítési struktúra: Ez az intézkedés arra ösztönzi a mezőgazdasági termelőket, hogy bizonyos környezetvédelmi feltételeket teljesítsenek, mint például a biodiverzitás megőrzését vagy a talaj-és víz védelemet.
- Célozottabb közvetlen kifizetések és beavatkozások a vidékfejlesztésben: Ennek fő célja, hogy a támogatásokat célzottabban osszák szét, figyelembe véve az adott terület különleges igényeit és kihívásait. Ez például lehet a kistermelők támogatása, a fiatal mezőgazdasági vállalkozók ösztönzése vagy a vidéki területek infrastrukturális fejlesztése.
- Teljesítmény alapú megközelítés: Ez az elvárás, hogy a tagállamok rendszeresen beszámoljanak az általuk elért eredményekről és a felhasznált források hatékonyságáról. Ez teszi lehetővé a politikai döntés hozók számára, hogy értékeljék a hatékonyságot és szükség esetén módosítsák azokat (Internet 1.).

2023-2027-es időszakra vonatkozó Nemzeti Stratégia Terv

Az agrártámogatások csoportosításának lehetőségei.

A termeléssel kapcsolatos jogosultág alapján megkülönböztettünk:

- alapanyag termelést ill.,
- feldolgozást ösztönző támogatást.

A termelésre kifejtett hatása:

- közvetett,
- közvetlen.

A viszonyítás alapján lehet:

- állatlétszámhoz,
- területnagysághoz,
- termelési egységhez kapcsolódó.

A kifizetés technikai lebonyolítása lehet:

- közvetlenül a költségvetésből vagy
- közvetítő szervezet közbeiktatásával.

A saját családi gazdaságunkból kiindulóan választottam ki az alábbiakban említett támogatási lehetőségeket. A gazdaság, amely állattenyésztésre és mezőgazdasági termelésre összpontosít, mára már harmadik generációs gazdaság, mivel még nagytatám indította el, majd édesapám irányította és jelenleg nagyobb fiútestvérem végzi a napi teendőket.

Az ilyen gazdálkodás gyakran jelentheti a családi hagyományokon és tudáson alapuló generációs gazdaságokat, melyek a tudás és tapasztalat átadásával a következő nemzedék számára is fenntartható jövőt teremthetnek.

A családi vállalkozások gyakran rugalmasak és alkalmazkodóképesek, így az általam választott termelési formák segíthetnek abban, hogy minden gazdaság egy modernizált gazdasággá fejlődhessen. A tejet és húst termelő szarvasmarha-állományok jelentős lehetőségeket rejtenek a piaci igények kielégítésére.

Az ilyen típusú támogatások hozzájárulhatnak a gazdaságok hatékonyságának növeléséhez, a versenyképesség fenntartásához és a következő generációk bevonásához és motiválásához.

1. Pd- 01 - fenntarthatóságot elősegítő alapszintű jövedelemtámogatás (biss)

Tervezett lépése Romániának, hogy 2023 és 2027 között alapszintű jövedelemtámogatást nyújtson a fenntarthatóságra.

Az említett időszakban a Európai Bizottság (BISS) keretében nyújtható maximális támogatás összege 4.822.415.070 euró, mely a EU közös agrárpolitikájának (KAP) 215/2021-es rendeltében meghatározott meghatározott költségvetésének és pénzügyi tervének felel meg. A támogatás értéke folyamatosan nő, így 2023-an 96,47 euró/Ha-ról indulva 2027-re elérheti a 103,06 euró/Ha. (Internet 3.)

2. Pd-02 - fenntarthatóságot elősegítő újraelosztó kiegészítő jövedelemtámogatások (criss)

A rendszer alapján, mely meghatározza a támogatást, minden mezőgazdasági termelőnek van jogosultsága az egyszeri támogatásra hektáronként mely, be van jelentve.

Az újraelosztó jövedelemtámogatásra azok a termelők jogosultak, akik részesülnek fenntarthatóságot elő segítő jövedelemtámogatásban és a területük 1 és 50 hektár között van.

A CRISS-támogatások további kiegészítést jelentenek a BISS-támogatásokhoz, főként azok esetében, akik növénytermesztési ágazatban dolgoznak. (Internet 3.)

3. Pd-03 - a fiatal mezőgazdasági termelőknek nyújtott kiegészítő jövedelemtámogatás

A 2023-2027-es időszakban Románia kiegészítő támogatást szeretne nyújtani a fiatal mezőgazdasági termelőknek. Ez a támogatás nem függ a termeléstől, hanem csak a fiatal termelők által bejelentett hektár függvényében lesz megállapítva.

Ez az intézkedés fontos mérföldkő lehet a fiatal gazdák számára, akik bele szeretnének vágni a mezőgazdasági tevékenységbe.

A fiatal mezőgazdasági termelők alapszintű jövedelemtámogatása éves támogatást jelent azoknak a fiatal mezőgazdasági termelőknek, akik a fenntarthatóság érdekében alapszintű jövedelemtámogatásra jogosultak, és a támogatható kedvezményezettek osztályába tartoznak.

A támogatás az első 50 támogatható hektárra nyújtható. Ez azt jelenti, hogy a fiatal mezőgazdasági termelők csak az első 50 hektár termőföldjükre kaphatnak támogatást, függetlenül attól, hogy a mezőgazdasági üzemük összes területe nagyobb-e ennél. (Internet 3.)

4. Pd-04 - szántóföldön alkalmazható, környezetkímélő támogatások

Az agroökológiai intézkedések alkalmazása éves kifizetést biztosít a szántóterületekre a 2115/2021-es számú szabályozás alapján.

Ennek értelmében az éves kifizetés célja az agroökológiai intézkedésekre vonatkozó többletköltségek részleges fedezése, amelyek az általános és egyedi kötelező feltételek alkalmazásából erednek, és hozzájárulnak a bevételkiesés kiegyenlítéséhez.

Az ökológiai gazdálkodás támogatására jogosult mezőgazdasági terület 5 750 000 hektár, amely főként 10,01 hektárnál kisebb gazdaságokból áll, amelyek jelenleg félintenzív vagy intenzív hagyományos mezőgazdaságot folytatnak. Ez az intézkedés hozzájárul a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatok elterjesztéséhez és a környezetvédelmi célok eléréséhez Romániában. (Internet 3.)

5. Pd-07 - a tejelő tehenek jólétének növelése

Az támogatás célja, hogy segítse a mezőgazdasági termelőket abban, hogy olyan technikákat alkalmazzanak, amelyek jobb feltételeket teremtenek a tejelő tehenek tenyésztéséhez és tartásához.

Ez a támogatás elsősorban az alternatív megoldások alkalmazásából eredő többletköltségek és bevételkiesés fedezésére irányul, amelyek például az antibiotikumok használatának csökkentéséhez, a láb- és tőgybetegségek megelőzéséhez, valamint a tejelő tehenek jólétének javulásához vezetnek. Az 58/1998-as irányelv az állatok védelmére vonatkozó jelenlegi szabványokat rögzíti. (Internet 3.)

6. Pd-08 – a fiatal hízómarha jólétét szolgáló intézkedés

A mezőgazdasági termelők támogatást kapnak az olyan állatjóléti kötelezettségvállalások végrehajtásához, amelyek meghaladják a nemzeti és európai jogszabályokból eredő kötelező előírásokat. Ez a támogatás arra szolgál, hogy fedezze a magasabb szintű állatjóléti intézkedések alkalmazásából eredő többletköltségeket és bevételkiesést.

Az istállóban történő tartási időszak alatt minden egyes állat számára kijelölt hasznos hely legalább 15%-kal történő növelése. Ez azt jelenti, hogy a marhák rendelkezésére álló tér nagyobb lesz, ami elősegítheti az állatok kényelmét és jólétét.

Az istálló pihenőhelyének nagyobb kényelemben való fenntartása, az alom minimális mennyiségének 50%-os növelésével, 2 kg/fő/napról 3 kg/fő/napra. (Internet 3.)

7. Pd-14 – jövedelemhez kötött támogatás – burgonya vetőmag

A növénytermesztéshez kapcsolódó támogatás hektáronként egy egyszeri támogatást biztosít, amelyhez bizonyos követelményeknek kell megfelelni: a gazdálkodó Románia területén kell, végezze a mezőgazdasági tevékenységét és a hatályban lévő jogszabályoknak megfelelően.

A gazdálkodónak legalább 1 hektár területű termőföldet kell művelnie, és a mezőgazdasági parcella területének legalább 0,3 hektárnak kell lennie.

A becsült legkevesebb összeg 2023-ban 1.800,90 euró/ha lesz, figyelembe véve a megművelt területek esetleges növekedését. (Internet 3.)

8. Pd-20 – jövedelemhez kötött támogatás – takarmánynövény vetőmag

A növénytermesztéshez kapcsolódó támogatás hektáronként egy egyszeri támogatást biztosít. A gazdálkodónak rendelkeznie kell engedéllyel takarmánynövény vetőmag termesztésére.

A gazdálkodónak igazolnia kell, hogy a jogszabályoknak megfelelően minősített vetőmagot használt. A tervek szerint 2023-2027 között összesen 6.000 hektár területre nyújtanak támogatást. 2023-ban tervezett irányadó összeg 200 euró/ha. (Internet 3.)

9. Pd-21 – jövedelemhez kötött támogatás – tejelő szarvasmarha

A tejelő tehenek nyújtott támogatás feltételei a következők: Csak azok a mezőgazdasági termelők részesülhetnek a támogatásban, akik Románia területén aktívan mezőgazdasági tevékenységet folytatnak. A kedvezményezetteknek legalább 5 vagy 10 tejelő tehénből álló állományt kell tartaniuk, vidéktől függően, de legfeljebb 250 tehen az ANSVSA-kóddal rendelkező gazdaságokban.

Az állatokat az egységes támogatási kérelem benyújtásának napjától, de legkésőbb a megtartási időszak első napjától négy hónapig meg kell őrizni az említett gazdaságokban. Az állatokat azonosítani és nyilvántartásba kell venni.

A termelőknek legalább hat hónapos érvényes szerződéssel kell rendelkezniük az első vásárlóval, és legalább egy, a tej kiszállítását igazoló okmánnyal.

A tervezett támogatott állomány 2023-2027 között 300 000 darab, az egyedi támogatásra tervezett indikatív összeg pedig 338 euró/egyed lesz. (Internet 3.)

10. Pd-22 – jövedelemhez kötött támogatás – húsmarha

A tervezett támogatott állomány 2023-2027 között 80 000 darab, az egyedi támogatásra tervezett indikatív összeg pedig 279 euró/egyed. A maximális összeg 383,8 euró/egyed, míg a minimális becsült összeg 190,82 euró/egyed lesz. Ezeket az összegeket a piaci árak ingadozása és a megnövekedett termelési költségek figyelembevételével határozták meg. (Internet 3.)

11. Dr-01 - agrár-környezetvédelem és éghajlat az állandó gyepterületeken

Célja az agrár-környezetvédelem és éghajlat védelme, különös tekintettel az állandó gyepterületekre. Ezek a területek rendkívüli védelmi igényekkel rendelkeznek, amelyeknek megfelelően a beavatkozás meghatározott kötelezettségvállalásokat is javasol az érintett fajok vagy élőhelyek védelme érdekében, például a pillangó- vagy vadmadár-fajok etológiai szempontjai alapján.

A 2021/2115/EU rendelet 3. cikkelye alapján az intervenció kedvezményezettjei azon mezőgazdasági termelők vagy mezőgazdasági földhasználók, akik a rendelet által meghatározott kritériumoknak megfelelnek. Ezek a kedvezményezettek jogosultak lehetnek a támogatásokra vagy egyéb előnyökre, amelyeket az intervenció kínál. (Internet 3.)

12. Dr-11 - specifikus természeti korlátok által érintett területek

Évente támogatást nyújtanak a mezőgazdasági terület (ha) alapján. Ennek célja, hogy részben vagy egészben kiegyenlítse a gazdálkodókat a terület természeti korlátiból vagy egyéb sajátos korlátiból eredő többletköltségekért és bevételkiesésért. Ezzel csökkentik a mezőgazdasági tevékenység abbahagyásának kockázatát, amely ezeken a területeken magasabb lehet.

Az 2115/2021/EU rendelet alapján a beavatkozás kedvezményezettjei az tevékeny mezőgazdasági termelők. A területnek hegyvidéki területre vonatkozó támogatható területbe kell tartoznia, és bejegyeztetve kell lennie az APIA-nál. (Internet 3.)

13. Dr-12 - beruházás a fiatal és újonnan letelepedett mezőgazdasági termelők gazdaságainak megerősítésébe

Azok a fiatal mezőgazdasági termelők, akik befejezték a PNDR 2014-2020 intézkedése szerinti üzleti terv végrehajtását, beleértve az átmeneti időszakot, vagy olyan mezőgazdasági termelők, akik legfeljebb 5 évvel az e beavatkozásra vonatkozó támogatási kérelem benyújtása

előtt alakultak. A gazdaság vezetői a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában legfeljebb 45 évesek lehetnek. Magánszemélyek nem jogosultak. A pályázónak szerepelnie kell az APIA/ANSVSA rendszerben a gazdasági tevékenységformával kapcsolatban, amelyre támogatást kér. (Internet 3.)

14. Dr-13 - mezőgazdasági gépek vásárlása a növénytermesztési ágazat számára

A szántóföldi növényekre szakosodott mezőgazdasági üzemek versenyképességének növelését célozza, különös tekintettel a nagy teljesítményű gépekkel való felszerelésre, ami javítja a termelési tényezőket.

A beruházást olyan gazdaságban kell végrehajtani, amelynek gazdasági mérete legalább 12 000 EUR SO (Standard Output).

A beruházásnak meg kell felelnie a projektre vonatkozó hatályos nemzeti jogszabályoknak.

Ha az öntözőberendezésekre vonatkozó beruházások mezőgazdasági üzemek szintjén történnek, azoknak meg kell felelniük a 2115/2021/EU rendelet meghatározott feltételeknek, beleértve a legalább 10%-os vízmegtakarítást és az illetékes hatóság által meghatározott százalékos arányt. (Internet 3.)

15. Dr-16 - beruházás a zöldség- és/vagy burgonyaszektorban

16. Dr-20 - beruházások az állattenyésztési ágazatban

A kérelmezőnek bizonyítania kell, hogy a beruházás társfinanszírozott.

A beruházás gazdasági életképességét a műszaki és gazdasági dokumentáció alapján kell igazolni.

A beruházásnak meg kell felelnie a projektre vonatkozó hatályos nemzeti jogszabályoknak.

A feldolgozást/tárolást/kondicionálást javasló projektek esetében legalább 50%-nak a feldolgozandó/tárolandó/kondicionálandó mezőgazdasági termékeknek a kérelmező saját gazdaságából és/vagy a tagok gazdaságából kell származnia. (Internet 3.)

17. Dr-25 - az öntözési infrastruktúra korszerűsítése

Ha a földterület állami/területi közigazgatási egység tulajdonában van, akkor a földterület kezelőjének hozzájárulását kell biztosítani a beruházás megvalósításához.

A projekt által előirányzott öntözőrendszerek működőképes fő infrastruktúrához kell csatlakoznia, vagy igazolni kell a vízforrás meglétét. (Internet 3.)

18. Dr-30 - a fiatal mezőgazdasági termelők letelepedésének támogatása

A kérelmező megfelel a fiatal mezőgazdasági termelő fogalmának. A pályázó a támogatási kérelem benyújtását megelőzően szerepel az APIA/ANSVSA rendszerben (adott esetben) azzal a gazdasági tevékenységformával, amelyre a beavatkozás keretében támogatást igényel.

A kérelmezőnek a mikro- és kisvállalkozások osztályába kell tartoznia.

A kérelmező az üzleti tervben olyan mezőgazdasági üzem birtoklását tanúsítja, amelynek gazdasági mérete legalább 12 000 SO, illetve hegyvidéki területeken 8 000 SO, de legfeljebb 100 000 SO. A pályázó életképes üzleti tervet nyújt be.

A beruházások a támogatás értékének legalább 40%-át teszik ki. (Internet 3.)

Mezőgazdasági területek felhasználása Hargita megyében

Az **1. táblázat**ban látható, hogy 2020 és 2023-as években hány hektár földterület lett megművelve.

A **2. táblázat**ban szintén 2020 és 2023-as évek termelésének mennyisége látható, különböző kultúrák esetében az éves termelés tonna/Ha.

1. táblázat: 2020 és 2023 közötti földhasználat művelési ágak szerint (Internet 4.)

A föld felhasználás módja	Tulajdon forma	Év			
		2020	2021	2022	2023
		Hektár	Hektár	Hektár	Hektár
Mezőgazdaság	Magántulajdon	395508	395507	395493	395393
Szántóföld	Magántulajdon	82093	82131	77162	78172
Legelő	Magántulajdon	138121	138625	137512	138337
Gyepterület	Magántulajdon	164075	164129	159315	161742

2. táblázat: Megművel földterületeken levő fontosabb kultúrák és növénytermelés

(Internet 4.)

Főbb növények	Tulajdon forma	Év							
		2020		2021		2022		2023	
		Tonna	Hektár	Tonna	Hektár	Tonna	Hektár	Tonna	Hektár
Búza	MT.*	33541	10144	33799	10574	36319	11546	54579	14431
Repce	MT.*	43	19	84	38	104	41	0	0
Őszi burgonya	MT.*	193071	8011	145502	7907	117841	5582	126341	6110
Tavaszi burgonya	MT.*	6172	398	7624	415	6406	357	11632	584

Fontos, hogy lássuk (3. táblázat), hogy az EU költségvetésében a KAP-kiadásainak aránya egyre jobban csak csökken. Amíg az 1980-as években a KAP a költségek 66%-át mutatta, addigra a 2014-2020-as időszakban ez már jóval kevesebbre csökkent, így lett levesebb, mint 40%, míg a 2021-2027-es időszakra nem több mint 31%. (HALMAI P., 2020)

3. táblázat: A KAP finanszírozásának főbb adatai (GODA P. et al., 2022)

Program-időszak	Az EU teljes költségvetése	KAP költségvetése	KAP részese-dése	I.pillér kifizetései	I.pillér részese-dése	II.pillér kifizetései	II.pillér részese-dése
	Mrd EUR	Mrd EUR	%	Mrd EUR	%	Mrd EUR	%
2000-2006	752	334	44,4	295	88,3	39	11,7
2007-2013	994	421	42,4	319	75,8	98	23,3
2014-2020	960	373	38,9	278	74,5	85	22,8
2021-2027	1221	378	31,0	291	77,0	88	23,3

3. Anyag és módszer

Kutatásom alapját képeztek azok a szakkönyvek és tanulmányok, amelyek átfogó és széleskörű szemléletet biztosítottak számomra. Így olyan alapra támaszkodhattam, mely lehetővé tette, hogy közvetve vagy közvetlenül meg ismerjem a témához kapcsolódó fontosabb elemzéseket. Ahhoz, hogy megfelelő adatokat is be tudjam szerezni, a következtetések, megállapítások érdekében arra törekedtem, hogy a lehetőségeim szerint olyan Hargita megyében tevékenykedő gazdákat kérdezzek ki, akik minden napját a mezőgazdasági tevékenységek teszik ki.

Fontosnak tartom azt is, hogy nem csak a szakkönyvek által nyújtott tájékoztatót használtam fel, hanem elsődleges vizsgálatot is végeztem a Hargita megyei gazdálkodók körében.

Az adatgyűjtés online kérdőív segítségével történt, melynek célja a gazdálkodók véleményének felmérése volt a támogatási rendszerről.

Fontos megjegyezni, hogy a vizsgálat nem reprezentatív volt, hanem kizárólag a megkérdezett 23 gazdára vonatkozóan lehet következtetéseket levonni a vizsgálat végén.

4. Vizsgálati eredmények és értékelésük

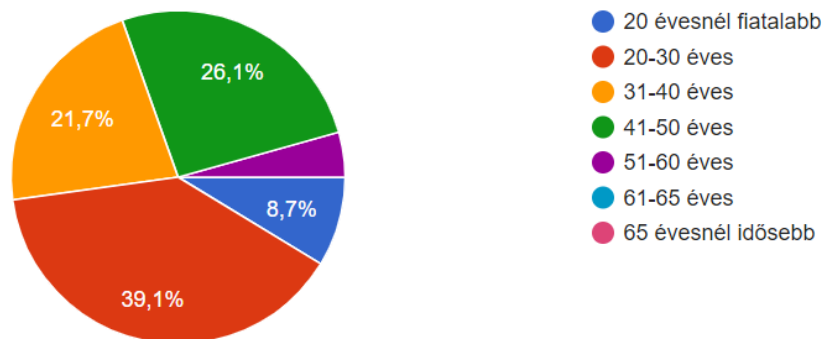
A diplomadolgozatom megírásának érdekében elvégeztem egy rövid kutató munkát, melyre egy 17 darab kérdésből álló kérdőívet készítettem el. A kérdőívet huszonhárom Hargita megyében tevékenykedő gazda töltött ki. Arra voltam kíváncsi, hogy a Hargita megyében tevékenykedő gazdák, hogyan lássák és, hogyan vélekednek az agrártámogatásokról.

Elsősorban a válaszadók 68,2 %-ban férfiak és 31,8 %-ban nők. Az a gazdálkodók átlag életkora, akik kitöltötték a kérdőívet 39,1 %-ban 20-30 év közöttiek, 26,1%-ban 41-50 év közöttiek, 21,7 %-ban 31-40 éves korosztály, 8,7 %-ban 61-65 évesek és 4,3 %-ban 51-60 évesek (1. ábra).

Ezekből, életkorokból arra következtettem, hogy olyan gazdák is vannak, akik már át vették a felmenő generációtól a munka irányítását, gondolok, itt a 20-30 éves korosztályra mivel ők szerepelnek a megnagyobb százalékban.

Az ön életkora?

23 válasz

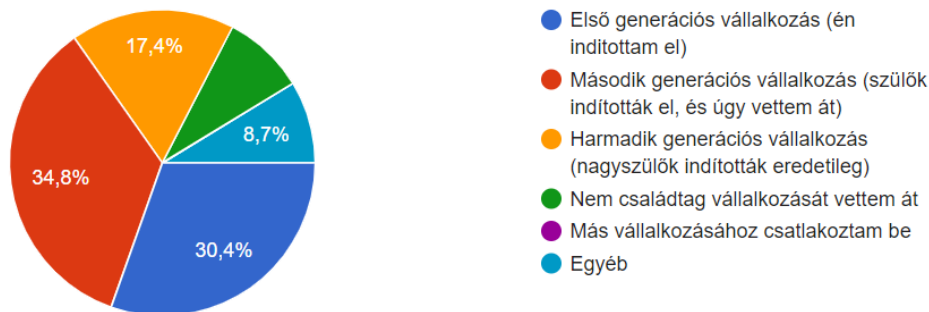

1. ábra: Az életkorra adott válaszok.

A következő kérdés, melyre választ kaptam, (2. ábra), Melyik állítás jellemző az Ön vállalkozására? Itt egyenlő arányban válaszolták, hogy 30,4 %-ban első generációs vállalkozás és szintén 34,8 %-ban mondták azt, hogy második generációs vállalkozás, szülők indítottak el és úgy vették át. 17,4 %-ban már harmadik generációs vállalkozóról is nyilatkoztak, ezeket még a

nagyszülők indítottak eredetileg el. 8,7%-ban olyanok is adtak választ, akik nem családtag vállalkozását vette át vagy másképpen került be a mezőgazdaságba.

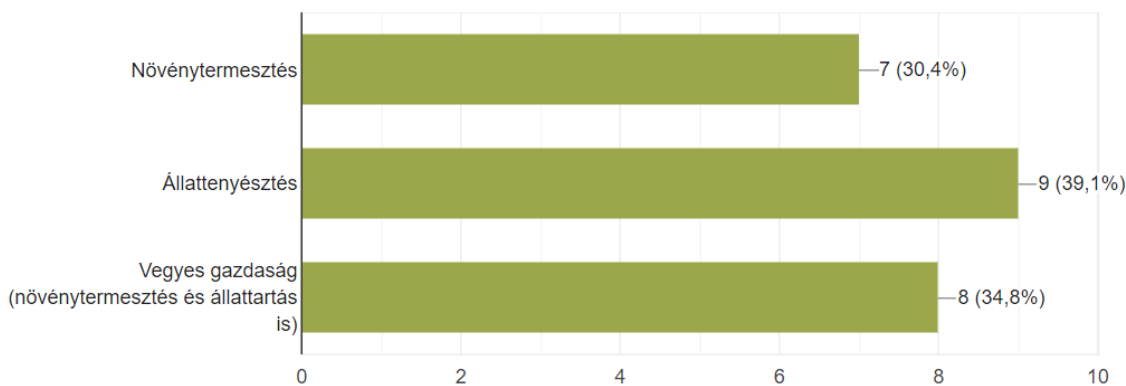
Melyik állítás jellemző az Ön vállalkozására?

2. ábra: Vállalkozásra jellemző válaszok

A következőkben azt is meg kérdeztem, hogy milyen irányú a vállalkozás? A kérdés így hangzott: Ön melyik tevékenységgel foglalkozik? (3. ábra) a válaszadók 30,4%-ban csak növénytermesztéssel foglalkozik, 39,1%-a csak állattenyésztéssel és szintén a válaszolók 34,8%-a mind a kettőt, vagy is vegyes a gazdaság, növénytermesztés és állattartással is foglalkozik.

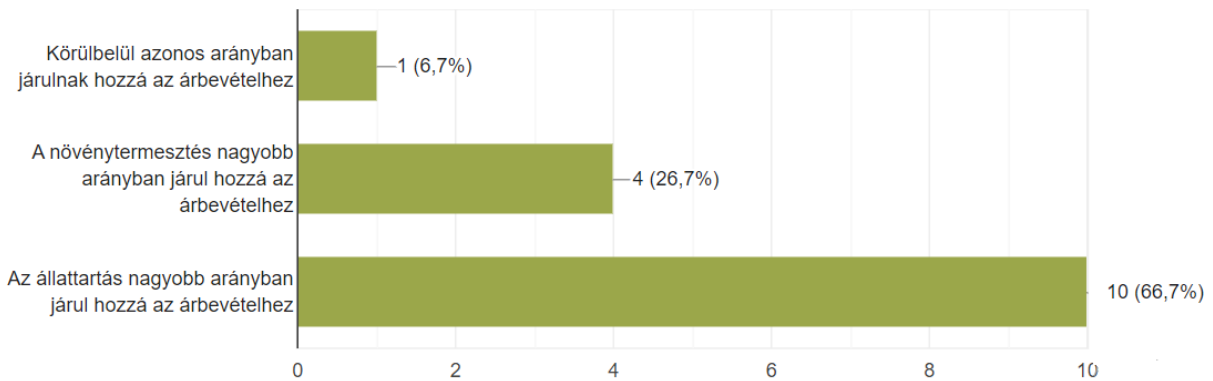
Ön melyik tevékenységgel foglalkozik? (több válasz is jelölhető)

3. ábra: Tevékenységekre adott válaszok

A továbbiakban, kíváncsi voltam, hogy mi jellemző a gazdaság árbevétel arányára. (4. ábra) A legnagyobb százalékban mondták azt, vagyis 66,7%-ban az állattartás nagyobb arányban járul hozzá az ár bevételhez, 26,7% válaszolta, hogy a növénytermesztés nagyobb arányban járul hozzá az ár bevételhez és 6,7%-nak azonosan járul hozzá, mint a kettő tevékenység az ár bevételhez.

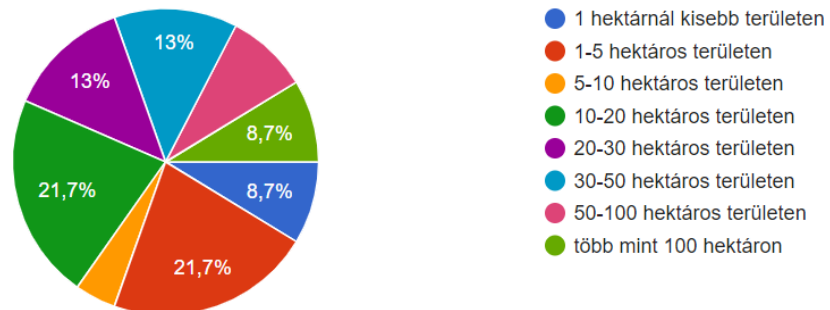
Ha a növénytermesztés és az állattartás is jellemző a gazdaságára, akkor mi jellemző azok arányára az árbevételben?

4. ábra: Gazdaságra jellemző ár bevételek aránya

A válaszadók (5. ábra) 21,7 %-a 1-5 hektáros területen gazdálkodik és szintén 21,7 %-a 10-20 hektáros területen végez mezőgazdasági tevékenységet, 13% 20-30 hektáron és szintén 13%-a 30-50 hektáros területen gazdálkodik, de van olyan is 9,1%-a 50-100 hektáron és 8,7% több, mint 100 hektáron végzi munkáját.

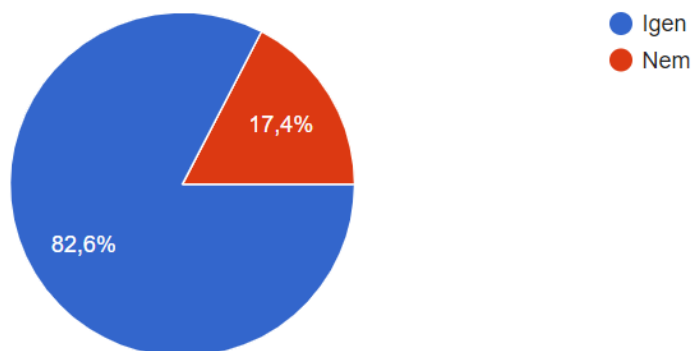
Mekkora területen gazdálkodik?

5. ábra: Terület nagysága

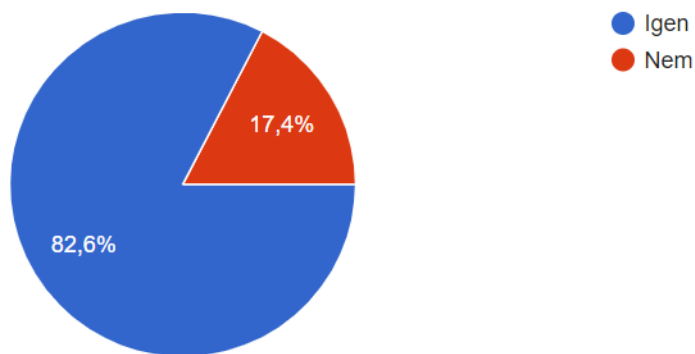
A gazdák 82,6 %-ban tudják, hogy mi a Közös Agrárpolitika (KAP) és 17,4%-ban nem tudják, hogy mit is jelent a KAP (6. ábra). Így ugyan ebben a százalékban 82,6%-a részesül agrártámogatásban és 17,4%-a nem részesül támogatásban (7. ábra), így a megkérdezettek arról is kifejtették véleményüket, hogy mennyire vannak megelégedve a támogatás összegével. Itt a gazdák egy 1-től 6-ig terjedő skálán a legtöbb 36,1%-ban a 4-esre értékelték megelégedésüket. 1 gazda jelölte azt, hogy „Egyáltalán nem vagyok elégedett”, és a 6 „Nagyon elégedett vagyok a támogatás összegével”, (8. ábra).

Ön tudja-e, hogy mi a Közös Agrárpolitika?

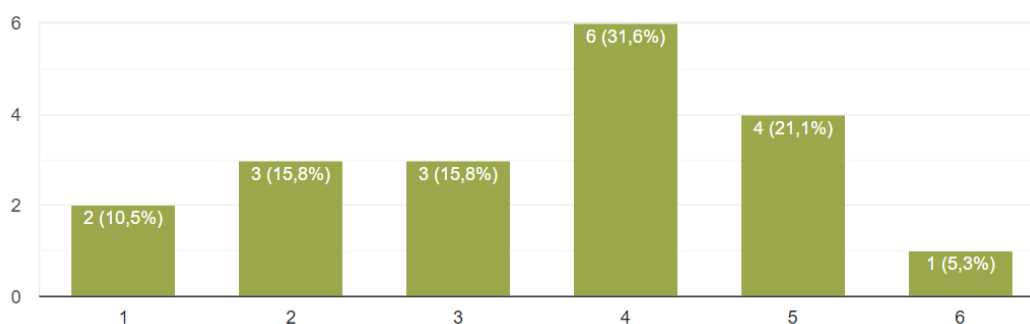
6. ábra: Mi a KAP?

Részesül-e agrártámogatásban?

7. ábra: Agrártámogatásban részesülők aránya

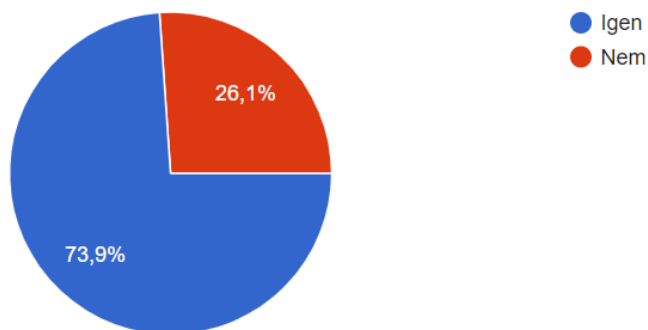
Ha részesül támogatásban, mennyire elégedett a támogatás összegével?

8. ábra: A gazdák elégedettsége a támogatás összegével

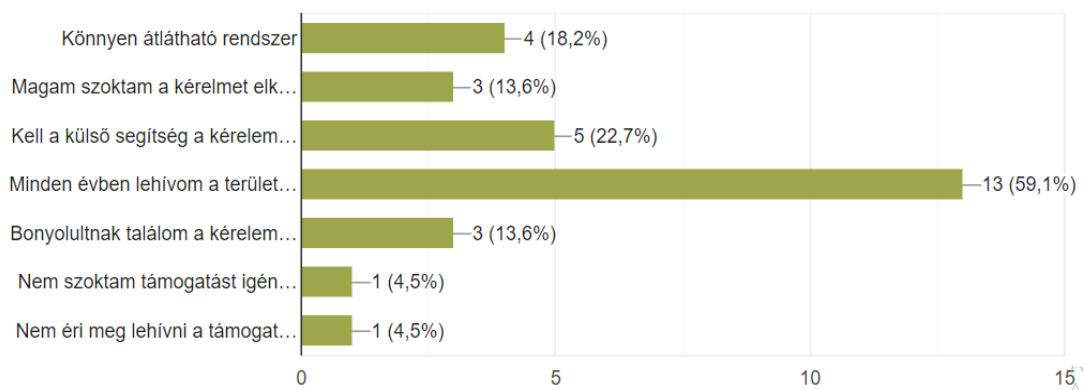
A meg kérdezettek 73,9%-ban nyomon követi az adott időszakra ki irt pályázati lehetőséget, de 26,1%-a nem követi a kiírásokat (9. ábra). Továbbá arra is kíváncsi voltan, hogy ki hogyan vélekedik a területalapú (fenntarthatóságot eleségítő alap jövedelemtámogatás) támogatási kérelemről. 59,1%-a minden évben lehívja a területalapú támogatást, 22,7%-nak a támogatás lehívásához szükség van egy külső segítségre, 18,2% úgy véli, hogy könnyen átlátható rendszer, újabb 13,6% saját maga készíti el és nyújtja be a kérelmet, de ezzel ellentétben szintén 13,6%-a bonyolultnak találja a kérelem benyújtásának módját és utolsó sorban 4,5-4,5%-nak nem éri meg lehívni a támogatást így nem is adja be a kérelmet (10. ábra).

Nyomon követi-e az adott időszakra ki irt pályázati lehetőségeket?

9. ábra: Pályázati lehetőségek nyomon követése

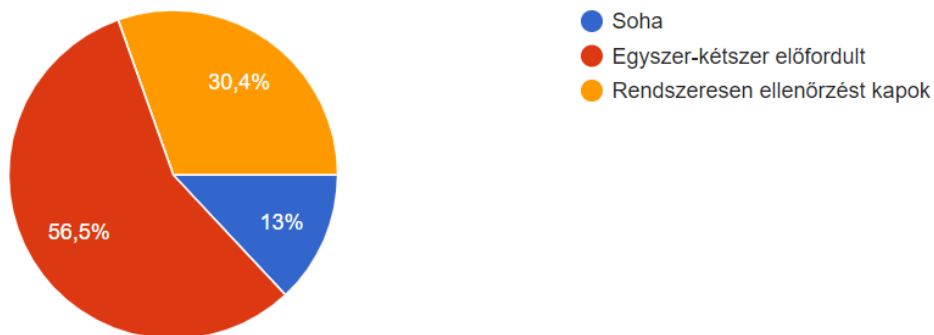
Mi a véleménye a területalapú (fenntarthatóságot elősegítő alap jövedelemtámogatás) támogatási kérelemről? (több válasz is megjelölhető)

10. ábra: Vélemények a támogatás típusokról

Azok a gazdák, akik lehívják, a támogatásokat azzal szembesülnek, hogy 56,5%-nál csak egyszer-kétszer fordul elő bármilyen támogatással kapcsolatos ellenőrzés, 30,4%-nál rendszeresen vannak ellenőrzések és 13%-nál még sohasem volt ilyen fajta vizsgálat (11. ábra).

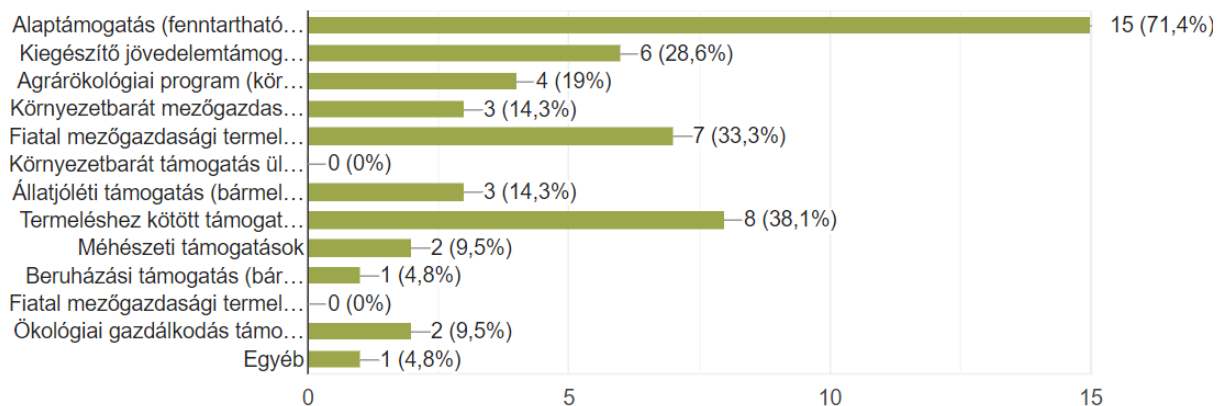
Volt már Önnél támogatással kapcsolatos bármilyen ellenőrzés (dokumentum ellenőrzés, helyszíni ellenőrzés, stb.)?

11. ábra: Támogatással kapcsolatos ellenőrzések aránya

Továbbiakban, arra is kíváncsi voltam, hogy a gazdák milyen támogatási típusokat ismernek és melyik az a támogatás melyet leggyakrabban leírnak, így az eredmény 71,4%-ban leírnak az alaptámogatást (fenntarthatóságot elsegítő alap jövedelemtámogatás), 38,1%-a igényli a termeléshez kötött támogatást, 33,3%-a él a fiatal mezőgazdasági termelő kiegészítő jövedelemtámogatással, 28,6%-a a kiegészítő jövedelem támogatást hívja le, 14,3-14,3%-a környezetbarát mezőgazdaság gyakorlása a kisgazdaságban és állatjóléti támogatást igényel, 4,8%-a kéri a beruházási támogatást, 9,5% ökológiai gazdálkodási támogatást (12. ábra).

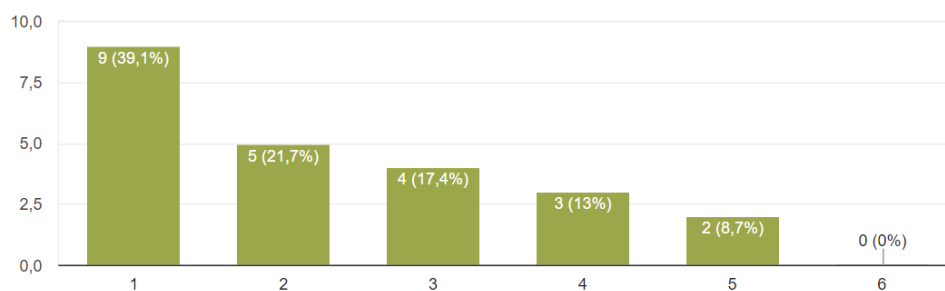
Milyen típusú támogatásokat szokott igényelni? (több is megjelölhető)

12. ábra: Támogatás típusok

A válaszadók véleményét nyilvánították arról is, hogy mennyire lenne jövedelmező a mezőgazdasági tevékenység támogatások nélkül, erre 39,1%-a mondta azt, hogy egyáltalán nem érné meg (13. ábra).

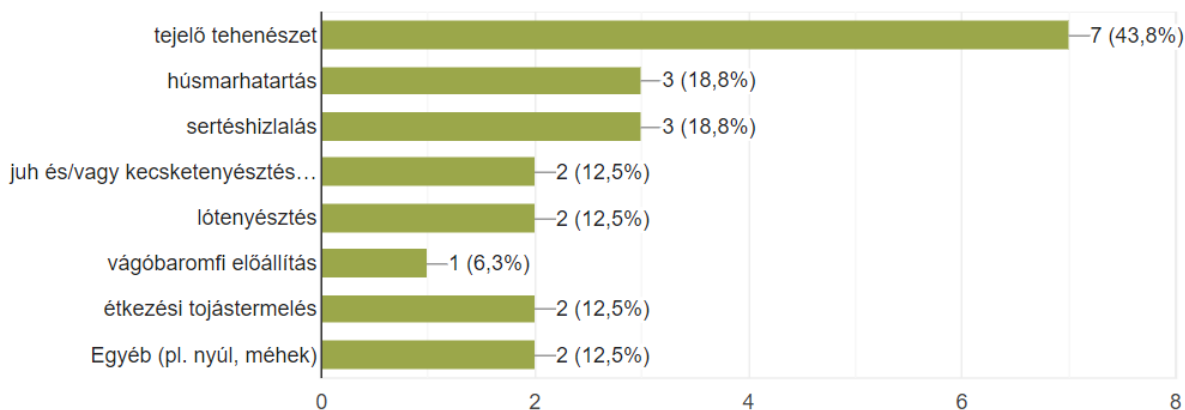
Ön szerint támogatások nélkül mennyire lenne jövedelmező általában a mezőgazdasági tevékenység?

13. ábra: Támogatás nélküli jövedelmezőség

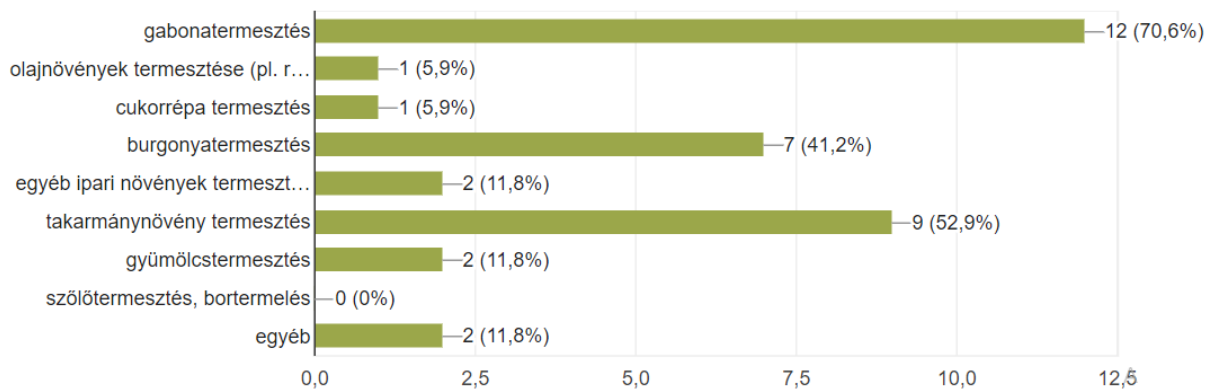
A válaszadók tevékenységének eloszlását az (14. ábra),(15. ábra) keretén belül szeretném szemléltetni.

Amennyiben állattenyésztéssel (is) foglalkozik, milyen tevékenység jellemző a vállalkozására? (több válasz is jelölhető, ha nem foglalkozik állattenyésztéssel ne válaszoljon erre a kérdésre)

14. ábra: Állattenyésztéssel foglalkozó gazdák %-os eloszlása

Milyen növénytermesztési tevékenységeket végez? (több válasz is megjelölhető, ha nem foglalkozik növénytermesztéssel ne válaszoljon erre a kérdésre)

15. ábra: Növénytermesztési tevékenységet végző gazdák eloszlása főbb kultúrák szerint

5. Következtetések és javaslatok

Az általam végzett kutatásból számos érdekes megállapítás és összefüggés tűnik ki a Hargita megyében tevékenykedő gazdák körében. Az eredmények alapján látható, hogy a gazdálkodók között széles korosztályi és korosztályos színekép van jelen, ami azt mutatja, hogy a mezőgazdasági tevékenység hagyományokon alapuló átadása és folytatása jellemző a térségben. Emellett az is érdekes megfigyelés, hogy a vegyes gazdálkodás (növénytermesztés és állattenyésztés kombinációja) elterjedt, ami sokszínűséget és diverzifikációt eredményez a gazdaságokban.

Fontosnak tűnik az is, hogy a gazdálkodók többsége tisztában van a Közös Agrárpolitika (KAP) jelentőségével és részesül agrártámogatásokban, ugyanakkor néhányan úgy érzik, hogy a jelenlegi támogatási rendszer nem minden esetben elégséges vagy könnyen hozzáférhető számukra. Ezen túlmenően, a támogatásoknak és pályázati lehetőségeknek való megfelelő nyomon követése és kihasználása kulcsfontosságú a gazdálkodók számára, azonban vannak olyanok is, akiknek ebben segítségre van szükségük.

A válaszadók nagy része számára az alaptámogatás (fenntarthatóságát elősegítő alap jövedelemtámogatás) a leggyakrabban lehívott támogatási forma, ami azt sugallja, hogy ez az egyik legfontosabb forrás a gazdálkodók számára. Ugyanakkor fontos megfigyelni, hogy a mezőgazdasági tevékenység sokak számára nem lenne jövedelmező támogatások nélkül, ami kiemeli az agrártámogatások fontosságát és szerepét a vidéki gazdaság fenntarthatóságában és fejlődésében.

A kutatási eredmények alapján néhány javaslatot lehet tenni a mezőgazdasági politikák és támogatási rendszerek továbbfejlesztésére:

Támogatási rendszer egyszerűsítése és átláthatósága: Fontos, hogy a támogatási folyamatok könnyen érthetőek és hozzáférhetőek legyenek a gazdák számára. Ez magában foglalhatja az adminisztratív terhek csökkentését és az online platformokon keresztüli egyszerűbb pályázati lehetőségeket.

Támogatások diverzifikálása: A támogatási rendszernek figyelembe kell vennie a gazdálkodók különböző igényeit és helyzetét.

Támogatásokhoz való segítségnyújtás: A gazdálkodóknak segítségre van szükségük a támogatásokhoz való hozzáférésben és azok megfelelő kihasználásában. Ez lehet például

tanácsadás vagy képzések formájában, amelyek segítenek optimalizálni a gazdaságokat és növelni a hatékonyságot.

KAP rugalmasságának növelése: Fontos, hogy a Közös Agrárpolitika rugalmas legyen és alkalmazkodni tudjon a gazdasági változásokhoz és kihívásokhoz. Ez lehetőséget teremthet a helyi sajátosságok figyelembevételére és a helyi gazdálkodók támogatására.

Ezek a javaslatok segíthetnek abban, hogy a támogatási rendszerek még jobban megfeleljenek a gazdák valós igényeinek és hozzájáruljanak a vidéki gazdaság fenntartható fejlődéséhez.

6. Összefoglalás

A fenti információk alapján megállapítható, hogy Romániában számos támogatási program létezik a mezőgazdasági termelők és az állattenyésztők számára. Ezek a támogatások elsősorban az állatjólét, a termelési hatékonyság növelése és a fenntarthatóság előmozdítása érdekében kerülnek ki.

A termeléshez kötött állattenyésztési támogatások lehetővé teszik, hogy az aktív mezőgazdasági termelők megfelelő segítséget kapjanak a húsmarha-tenyésztés terén. Ezek a támogatások szigorú feltételekhez kötöttek, például az állatok számától és korától függenek, valamint bizonyos dokumentációs követelményeket kell teljesíteniük a jogosultság megszerzéséhez.

Az összegek változhatnak az időszak során, és figyelembe veszik a piaci körülményeket és a termelési költségek alakulását. Ez a rugalmasság segít abban, hogy a támogatások megfeleljenek az aktuális mezőgazdasági kihívásoknak és igényeknek.

Összességében ezek a támogatások hozzájárulhatnak a mezőgazdasági szektor fejlődéséhez és fenntarthatóságához Romániában, segítve a termelőket a versenyképességük megőrzésében és a gazdasági stabilitás elérésében.

Irodalomjegyzék

BUDAI-SÁNTHA A. (2011); Agrár- és vidékpolitika. Tér és Társadalom, 26. évf., 3. szám,
CSÁK CS. et al. (2010). Agrárjog - A magyar agrárjog fejlődése az EU. Miskolc: Novotni
Alapítvány.

GODA P. et al. (2022); A vidékfejlesztés helye és szerepe a fejlesztéspolitikában.
Gazdálkodás, 66.6, p. 532-558

HALMAI P. (2020); A Közös Agrárpolitika rendszere. Dialog Campus kiadó, Budapest.

VINCZE M. et al. (2013) A romániai megyék klaszterei a KAP támogatások szerint.
Közgazdász fórum, p. 3-21

Internet 1.

https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-2023-27_en
(2023. december 16.)

Internet 2.

<https://www.consilium.europa.eu/hu/policies/cap-introduction/cap-future-2020-common-agricultural-policy-2023-2027/> (2024. február 22.)

Internet 3.

<https://szekelygazda.ro/2022/12/12/uj-nemzeti-strategiai-terv/> (2024. március 10.)

Internet 4.

<https://harghita.INSSE.ro/produse-si-servicii/statistici-judetene/> (2024. március 18.)

NYILATKOZAT

a záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió¹ nyilvános hozzáféréseről és eredetiségéről

A hallgató neve: Len Henrietta

A Hallgató Neptun kódja: ___STZ710___

A dolgozat címe: Az agrártámogatások szerepe a mezőgazdaságban – gazdálkodói vélemények feltárása Hargita megyében

A megjelenés éve: ___2024___

A konzulens intézetének neve: Vidékfejlesztés és Fenntartható Gazdaság Intézet

A konzulens tanszékének a neve: Agrár- és Élelmiszergazdasági

Intézet/Agrárgazdaságtani és Agrárpolitikai Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott záródolgozat/szakdolgozat/diplomadolgozat/portfólió² egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után

nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: ___2024___ év ___április___ hó ___29___ nap

Hallgató aláírása

¹ A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

² A megfelelő dolgozattípus meghagyása mellett a többi típus törlendő.

KONZULENSI NYILATKOZAT

Len Henrietta (Neptun azonosítója: STZ710) Vidékfejlesztési Agrármérnök BSc szakos hallgató konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A záródolgozatot/szakdolgozatot/diplomadolgozatot/portfóliót a záróvizsgán történő védésre **javaslom.**

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: nem

Kelt: ____2024__ év ____április_____ hó __29 nap

Dr. Bánhegyi Gabriella
egyetemi docens